

Warszawa, 7 września 2018 r.

**RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO FINANSÓW
GENERALNY INSPEKTOR
INFORMACJI FINANSOWEJ
Marian Banaś**

IF6.771.3.2018

**Starostwa powiatowe
wg rozdzielnika e-PUAP**

Szanowni Państwo,

uprzejmie informuję, że w dniu **13 lipca 2018 r.** weszła w życie ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2018 r. poz. 723 z późn. zm.), zwana dalej *ustawą*.

Ustawa ma na celu dostosowanie polskich przepisów do przepisów dyrektywy 2015/849 oraz znowelizowanych zaleceń FATF (The Financial Action Task Force), a także zwiększenie efektywności krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. *Ustawa* uwzględnia również doświadczenia związane ze stosowaniem przepisów *ustawy* z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2017 r. poz. 1049 z późn. zm.), zwana dalej: *uchyloną ustawą*.

Chciałem Państwa poinformować, iż przepis art. 130 ust. 2 *ustawy* stanowi, że kontrolę wykonywania przez instytucje obowiązane obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w ramach sprawowanego nadzoru wykonują także Starostowie:

- 1) na zasadach określonych w *ustawie* - w odniesieniu do stowarzyszeń,
- 2) na zasadach określonych w *ustawie* - w odniesieniu do fundacji.

W związku z powyższym przedstawiam Państwu regulacje odnoszące się do obowiązków instytucji obowiązanych, które zawarte zostały w nowej *ustawie*.

Katalog instytucji obowiązanych (art. 2 *ustawy*)

Zmieniony został zakres podmiotowy instytucji obowiązanych objętych przepisami *ustawy*. Część instytucji została dopisana, część podmiotów straciło status instytucji obowiązanych. Niektóre z podmiotów stają się instytucją obowiązaną po spełnieniu warunku tj. po przyjęciu (dokonaniu płatności) w gotówce kwoty przekraczającej 10.000 euro dotyczy to między innymi: fundacji¹ i stowarzyszeń².

¹ Fundacje ustanowione na podstawie *ustawy* z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2016 r. poz. 40, z 2017 r. poz. 1909 oraz z 2018 r. poz. 723) w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10.000 euro, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

² Stowarzyszenia posiadające osobowość prawną, utworzone na podstawie *ustawy* z dnia 7 kwietnia 1989 r. - *Prawo o stowarzyszeniach* (Dz. U. z 2017 r. poz. 210 oraz z 2018 r. poz. 723), w zakresie, w jakim przyjmują

Oznacza to, że w chwili przyjęcia lub dokonania płatności w gotówce kwoty powyżej 10.000 euro, fundacja lub stowarzyszenie stają się automatycznie instytucją obowiązaną, ale tylko w stosunku do klienta, od którego przyjęła gotówkę lub dokonała płatności w gotówce zarówno w ramach nawiązanych relacji gospodarczych lub w ramach transakcji okazjonalnej. Nie należy tego obowiązku przenosić na relacje z innymi klientami lub na inne transakcje, które nie zostały przeprowadzone w formie gotówkowej. Tylko w tym zakresie tj. tylko w stosunku do klienta, z którym fundacja lub stowarzyszenie jest związane umową lub transakcją okazjonalną fundacja lub stowarzyszenie powinny rozpoznać ryzyko, zastosować środki bezpieczeństwa finansowego i jeśli transakcja przekracza kwotę 15.000 euro przesłać ją do Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, zwanego dalej: *Generalny Inspektor*. Jeśli fundacja lub stowarzyszenie stały się instytucją obowiązaną powinny wyznaczyć osobę odpowiedzialną za przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, wprowadzić wewnętrzną procedurę i przeszkolić pracowników realizujących obowiązki wynikające z *ustawy*. Po zakończeniu okresu trwania relacji z klientem, od którego przyjęła gotówkę, fundacja lub stowarzyszenie przestaje być instytucją obowiązaną.

Obowiązki instytucji obowiązanych - fundacji i stowarzyszeń:

1. Osoby odpowiedzialne (art. 6, 7, 8 i 9 ustawy)

- a) wyznaczenie kadry kierowniczej wyższego szczebla odpowiedzialnej za wykonywanie obowiązków określonych w *ustawie* (art. 6 w zw. z art. 2 ust. 2 pkt 9),
- b) wyznaczenie spośród członków organu zarządzającego fundacji lub stowarzyszenia osoby odpowiedzialnej za wdrożenie obowiązków określonych w *ustawie* (art. 7),
- c) wyznaczenie pracownika zajmującego kierownicze stanowisko w fundacji lub stowarzyszeniu odpowiedzialnego za zapewnienie zgodności działalności fundacji lub stowarzyszenia oraz ich pracowników z przepisami *ustawy* (art. 8),
- d) w przypadku instytucji obowiązanych wykonujących działalność jednoosobowo, osobą odpowiedzialną zarówno za wykonywanie jak i wdrażanie obowiązków określonych w *ustawie* jest osoba wykonująca tę działalność (art. 9).

2. Ocena ryzyka instytucji obowiązanych (art. 27 ustawy)

Stosownie do art. 27 *ustawy* fundacje i stowarzyszenia zostały zobowiązane do identyfikowania i oceny ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, odnoszące się do ich działalności. Powinny przy tym uwzględniać czynniki ryzyka dotyczące: klientów, państw lub obszarów geograficznych, produktów, usług, transakcji lub kanałów ich dostaw. Podejmowane przez nie działania powinny ponadto być proporcjonalne do charakteru i odnosić się do charakteru i wielkości danej fundacji bądź stowarzyszenia.

Przy ocenie ryzyka fundacje i stowarzyszenia mogą uwzględniać krajową ocenę ryzyka, jak również sprawozdania Komisji Europejskiej z ponadnarodowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.³

lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10.000 euro, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

³ Stosownie do art. 193 *ustawy* pierwszą krajową ocenę ryzyka Generalny Inspektor Informacji Finansowej opracuje w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie *ustawy*.

Ocena ryzyka powinna być sporządzona w postaci papierowej lub elektronicznej i podlegać bieżącej aktualizacji w związku ze zmianami czynników ryzyka, nie rzadziej niż co dwa lata. W razie potrzeby, w szczególności w związku ze zmianami czynników ryzyka dotyczących klientów, państw lub obszarów geograficznych, produktów, usług, transakcji lub kanałów ich dostaw albo oceny ryzyka UE lub krajowej oceny ryzyka, aktualizacja powinna następować częściej.

Pierwszą ocenę ryzyka, o której mowa w art. 27 *ustawy* fundacje i stowarzyszenia sporządzają w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, tj. **do 13 stycznia 2019 r.**

Na żądanie *Generalnego Inspektora* przekazują przygotowane w zakresie swojej właściwości oceny ryzyka oraz inne informacje mogące mieć wpływ na krajową ocenę ryzyka.

3. Rozpoznanie i ocena ryzyka klienta (art. 33 *ustawy*)

Fundacje i stowarzyszenia zostały zobowiązane do stosowania środków bezpieczeństwa finansowego wobec swoich klientów. W celu stosowania ww. środków zostały zobowiązane do rozpoznania ryzyka prania związanego ze stosunkami gospodarczymi lub z transakcją okazjonalną i oceny poziomu rozpoznanego ryzyka. Przedmiotowa ocena ma zasadniczy wpływ na intensywność stosowania środków bezpieczeństwa finansowego wobec klientów.

Fundacje i stowarzyszenia stosownie do art. 33 ust. 3 *ustawy* „dokumentują rozpoznane ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związane ze stosunkami gospodarczymi lub z transakcją okazjonalną oraz jego ocenę, uwzględniając w szczególności czynniki dotyczące:

- 1) rodzaju klienta;
- 2) obszaru geograficznego;
- 3) przeznaczenia rachunku;
- 4) rodzaju produktów, usług i sposobów ich dystrybucji;
- 5) poziomu wartości majątkowych deponowanych przez klienta lub wartości przeprowadzonych transakcji;
- 6) celu, regularności lub czasu trwania stosunków gospodarczych.

4. Stosowanie środków bezpieczeństwa finansowego (art. 34 *ustawy*)

Środki bezpieczeństwa finansowego obejmują:

1. identyfikację klienta oraz weryfikację jego tożsamości;
2. identyfikację beneficjenta rzeczywistego oraz podejmowanie uzasadnionych czynności w celu:
 - a. weryfikacji jego tożsamości,
 - b. ustalenia struktury własności i kontroli – w przypadku klienta będącego osobą prawną albo jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej;
3. ocenę stosunków gospodarczych i, stosownie do sytuacji, uzyskanie informacji na temat ich celu i zamierzonego charakteru;
4. bieżące monitorowanie stosunków gospodarczych klienta, w tym:
 - a. analizę transakcji przeprowadzanych w ramach stosunków gospodarczych w celu zapewnienia, że transakcje te są zgodne z wiedzą instytucji obowiązanej o kliencie, rodzaju i zakresie prowadzonej przez niego działalności oraz zgodne z ryzykiem prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanym z tym klientem,

- b. badanie źródła pochodzenia wartości majątkowych będących w dyspozycji klienta przypadkach uzasadnionych okolicznościami,
- c. zapewnienie, że posiadane dokumenty, dane lub informacje dotyczące stosunków gospodarczych są na bieżąco aktualizowane.

Odnośnie identyfikacji i weryfikacji beneficjenta rzeczywistego klienta należy podjąć uzasadnione środki weryfikacji jego tożsamości, tak aby instytucja obowiązana była przekonana, że wie kim jest beneficjent rzeczywisty. W przypadku osób prawnych, trustów, przedsiębiorstw, fundacji i podobnych porozumień prawnych należy podjąć uzasadnione środki w celu zrozumienia *struktury* własności i kontroli klienta. **Przy czym - beneficjentem rzeczywistym zawsze jest osoba fizyczna.**

Obowiązek identyfikacji beneficjenta rzeczywistego klienta ma charakter bezwzględny. Badanie źródła pochodzenia wartości majątkowych będących w dyspozycji klienta powinno być stosowane wobec klientów, co do których stosuje się wzmożone środki bezpieczeństwa finansowego.

Środki bezpieczeństwa finansowego – o których mowa powyżej – fundacje i stowarzyszenia stosują w następujących przypadkach:

1. nawiązania stosunków gospodarczych,
2. przeprowadzania transakcji okazjonalnej (transakcja, która nie jest przeprowadzana w ramach stosunków gospodarczych),
 - a. o równowartości **15.000 euro** lub większej, bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane, lub
 - b. *nie dotyczy fundacji i stowarzyszeń*;
3. przeprowadzania gotówkowej transakcji okazjonalnej o równowartości **10.000 euro** lub większej, bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane – w przypadku instytucji obowiązanych, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 23 *ustawy*;
4. *nie dotyczy fundacji i stowarzyszeń*;
5. podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;
6. wątpliwości co do prawdziwości lub kompletności dotychczas uzyskanych danych identyfikacyjnych klienta.

Fundacje i stowarzyszenia stosują środki bezpieczeństwa finansowego w odniesieniu do klientów, z którymi utrzymują stosunki gospodarcze, z uwzględnieniem rozpoznanego ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, w szczególności, gdy doszło do zmiany uprzednio ustalonego charakteru lub okoliczności stosunków gospodarczych.

Mogą stosować **uproszczone** środki bezpieczeństwa finansowego w przypadkach określonych w art. 42 *ustawy* lub **wzmożone** środki bezpieczeństwa finansowego (art. 43). Te ostatnie powinno zostać zastosowane w przypadkach wyższego ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Artykuł 43 *ustawy* zawiera katalog przykładowych czynników wskazujących na wyższe ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.

Stosując środki bezpieczeństwa finansowego fundacje i stowarzyszenia, powinny dostosowywać intensywność stosowania tych środków w zależności od poziomu rozpoznanego ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.

Ustawa rozszerza kategorię PEP o osoby zajmujące eksponowane stanowiska polityczne w Polsce jak i w instytucjach międzynarodowych niezależnie od jego miejsca zamieszkania. W celu ustalenia, czy klient lub beneficjent rzeczywisty jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne, fundacje i stowarzyszenia wdrażają procedury oparte na analizie ryzyka, w tym mogą przyjmować od klienta oświadczenie w formie pisemnej lub formie dokumentowej, że jest on albo nie jest osobą zajmującą takie stanowisko, składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „*Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*”. Klauzula ta zastępuje pouczenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Katalog osób rozumianych, jako osoby zajmujące eksponowane stanowiska polityczne (PEP) określa art. 2 ust. 2 *ustawy*.

5. Bieżąca analiza transakcji

W aktualnym stanie prawnym, fundacje i stowarzyszenia nie mają obowiązku przeprowadzania oddzielnej bieżącej analizy transakcji dla klientów. Analiza transakcji klienta prowadzona jest w ramach środków bezpieczeństwa finansowego – bieżącego monitoringu stosunków gospodarczych. Natomiast w stosunku do klientów, wobec których stosuje się wzmożone środki bezpieczeństwa finansowego fundacje i stowarzyszenia przeprowadzają wzmożoną bieżącą analizę przeprowadzonych z tym klientem transakcji i dokumentują wyniki tej analizy.

6. Rejestr transakcji

Ustawa znosi obowiązek prowadzenia rejestru transakcji w obecnym kształcie oznacza to, że od 13 lipca 2018 r. fundacje i stowarzyszenia nie są już zobowiązane do prowadzenia rejestru transakcji. Jednakże, dane zawarte w dotychczas prowadzonym rejestrze muszą być przechowywane przez okres 5 lat, licząc od pierwszego dnia roku następującego po roku, w którym transakcje zostały zarejestrowane. W przypadku likwidacji, połączenia, podziału oraz przekształcenia fundacji i stowarzyszenia, do przechowywania rejestrów i dokumentacji stosuje się odpowiednio przepisy art. 76 *ustawy* z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości* (Dz. U. z 2018 r., poz. 395 z późn. zm.).

7. Wewnętrzna procedura (art. 50 ust. 1 *ustawy*)

Stosownie do art. 50 *ustawy* fundacje i stowarzyszenia wprowadzają wewnętrzną procedurę w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, która powinna określać zasady postępowania stosowane w fundacji i stowarzyszeniu. Elementy, jakie powinna zawierać wewnętrzna procedura, określa art. 50 ust. 2 pkt 1-9 *ustawy*. Wewnętrzna procedura podlega akceptacji przez kadre kierowniczą wyższego szczebla.

8. Szkolenia (art. 52 *ustawy*)

Ustawa w istotny sposób zmienia dotychczasowy stan prawny dotyczący przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, konieczne jest zaktualizowanie obowiązków szkoleniowych, określonych w art. 52 *ustawy*.

Szkolenia takie mogą zostać przeprowadzone w formie szkolenia zewnętrznego lub wewnętrznego w fundacji lub stowarzyszeniu, jak również poprzez samokształcenie przy wykorzystaniu informacji i komunikatów dostępnych na stronach *Generalnego Inspektora*.

9. Obowiązek przekazywania informacji o transakcjach (art. 72, 74 i 89 ustawy).

Fundacje i stowarzyszenia, tak jak dotychczas zobowiązane zostały na podstawie art. 72 ust. 1 ustawy do przekazywania do *Generalnego Inspektora* informacji o tzw. transakcjach ponadprogowych. Zmianie uległy terminy przekazywania tych informacji w terminie (tj. 7 dni od przyjęcia wpłaty lub dokonania wypłaty środków pieniężnych).

Fundacje i stowarzyszenia zobowiązane zostały na podstawie art. 74 ust. 1 ustawy do zawiadamiania *Generalnego Inspektora* o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Przepis przewiduje odejście od konieczności wystąpienia transakcji, której okoliczności wskazują, że może ona mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu, tzw. „transakcji podejrzanej”, jako przesłanki koniecznej do materializacji obowiązku raportowania (ang. suspicious transaction report). Zawiadomienie musi być przekazywane niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 2 dni roboczych od dnia potwierdzenia przez fundacje podejrzenia (art. 74 ust. 2 ustawy).

Nowym obowiązkiem dla fundacji i stowarzyszenia jest niezwłoczne zawiadomienie właściwego prokuratora o przypadku powzięcia uzasadnienia podejrzenia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji lub zgromadzone na rachunku, pochodzą z przestępstwa innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub z przestępstwa skarbowego, albo mają związek z przestępstwem innym niż przestępstwo.

10. Wstrzymywanie transakcji (Rozdział 8 ustawy)

Ustawa wprowadza nowe terminy wstrzymania transakcji, które zostały określone w art. 86 ustawy oraz nowe terminy, w przypadku gdy przekazanie zawiadomienia było niemożliwe przed przeprowadzeniem transakcji. – art. 90 ustawy.

11. Szczególne środki ograniczające (art. 117, 118, 119 i 120 ustawy)

Szczególne środki ograniczające, o których mowa w art. 117 ust. 2 fundacje i stowarzyszenia stosują wobec osób i podmiotów wskazanych na liście, o której mowa a w art. 120 ustawy.

12. Kontrolowanie instytucji obowiązanych (Rozdział 12 ustawy)

Nowe zasady dotyczące kontroli instytucji obowiązanych uregulowane zostały w art. 130-146 Rozdziału 12 ustawy. Kontrola, o której mowa w art. 130 ustawy, może być przeprowadzona w zakresie i na zasadach określonych w ustawie przez ww. organy na podstawie rocznego planu kontroli bądź doraźnie. Przedmiotowa kontrola może być realizowana przez co najmniej dwóch imiennie upoważnionych przez ww. organ pracowników/kontrolerów (art. 131 i art. 132). Szczegółowy zakres upoważnienia do kontroli określa *ustawa* w art. 133 ust. 2.

Z przeprowadzonej kontroli sporządzany jest protokół pokontrolny (art. 141) oraz wystąpienie pokontrolne zawierające m.in. zalecenia pokontrolne (art. 142).

13. Kary administracyjne (Rozdział 13)

Należy podkreślić, że przepisy *ustawy* zmieniły zakres obowiązków podlegających sankcji administracyjnej (art. 147 i art. 149), jak również wprowadziły rozbudowany zakres kar administracyjnych i wysokość kar pieniężnych (art. 150).

Kary administracyjne na fundacje i stowarzyszenia będące instytucjami obowiązanyymi w rozumieniu *ustawy*, w drodze decyzji administracyjnej nakłada *Generalny Inspektor*.

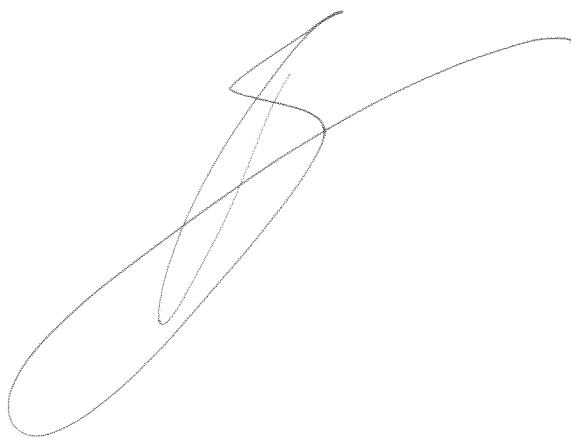
Przekazując powyższe informacje chciałbym wyrazić nadzieję, że przyczynią się one do efektywnego sprawowania kontroli wypełniania przez instytucje obowiązane obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Generalny Inspektor Informacji Finansowej

Marian Banaś

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

